

3. ANNEX III: PROCEDIMENT PER A L'HABILITACIÓ D'ESPAIS D'ACOLLIDA D'EMERGÈNCIA EN CRISIS MIGRATÒRIES

3.1 OBJECTIU

Aquest procediment estableix els estàndards per a l'habilitació dels espais d'acollida d'emergència, de caràcter temporal, en suport de les polítiques de migracions i refugi, en el cas de crisis migratòries que generin fluxos extraordinaris de persones en condició de vulnerabilitat per a les quals es requereixi una atenció humanitària col·lectiva i urgent a Catalunya que no es pugui garantir amb els recursos habituals.

El procediment també té com a finalitat:

- Anticipar l'organització necessària per reduir l'impacte d'emergències psicosocials per fluxos massius de persones migrants.
- La gestió de l'atenció humanitària de l'emergència psicosocial tot detectant i atenent les situacions de gran vulnerabilitat de la població migrant.
- La coordinació i suport a les administracions municipals davant d'aquestes situacions.

3.2 ABAST

L'abast territorial d'aquest procediment és tot el territori de Catalunya.

L'abast corporatiu és el següent:

- Generalitat de Catalunya:
 - Departament d'Interior
 - Direcció General de Protecció Civil
 - Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments
 - Direcció General de la Policia – Mossos d'Esquadra
 - Direcció General de Coordinació de les Polícies Locals
 - Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya
 - Departament d'Igualtat i Feminismes:
 - Secretaria d'Igualtats
 - Departament de Drets Socials:
 - Secretaria d'Afers Socials i Família
 - Departament de Salut:
 - Servei d'Emergències Mèdiques (SEM)
 - Servei Català de la Salut
 - Agència de Salut Pública (ASPCAT)
 - Departament de Justícia
 - Direcció General d'Afers Religiosos
 - Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil
 - Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC)
 - Departament de Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori:
 - Direcció General de Serveis Digitals i Experiència Ciutadana
 - 012 Atenció Ciutadana
 - Departament de Presidència:
 - Direcció General d'Administració Local

- Ajuntaments, consell comarcals i diputacions
- Serveis de Protecció Civil Municipal, incloses les associacions de voluntariat de protecció civil
- Associació Catalana de Municipis
- Federació de Municipis de Catalunya
- Creu Roja
- Col·legi Oficial de Treballadors Socials (TSCAT)
- Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya (COPC)
- Altres ens públics i privats amb vinculació directa o indirecta a l'atenció psicosocial

3.3 SUPÒSITS D'APLICACIÓ

L'aplicació d'aquest procediment es farà en el marc de l'activació del Pla de Protecció Civil de Catalunya (PROCICAT) per situació extraordinària d'arribada de persones migrants que no pugui ser atesa amb els recursos habituals, especialment quan es tracti de persones en situació d'alta vulnerabilitat.

Aquesta situació es podrà produir i alhora estarà condicionada pels factors següents:

- Volum de persones arribades simultàniament a Catalunya
- Estat i vulnerabilitat del col·lectiu, en especial la presència important de menors no acompanyats, refugiats, malalts, persones amenaçades agressions sexuals o discriminació, etc.
- Vies d'accés no controlades

La detecció de la situació correspon a la Secretaria d'Igualtats del Departament d'Igualtat i Feminismes, com a òrgan de la Generalitat de Catalunya competent en matèria de migracions i refugi. Correspon a la Secretaria d'Igualtats traslladar al Departament d'Interior la previsió o materialització d'aquestes situacions de forma immediata a la seva identificació.

3.4 PROVISIÓ DELS ESPAIS PER ACTUAR COM A CENTRE D'ACOLLIDA

Els centres d'acollida es podran habilitar en diferents espais, que seran facilitats per la Secretaria d'Igualtats, directament o a través de la Secretaria d'Afers Socials i Família, dels ens locals, de la Creu Roja i altres entitats socials i d'ajuda humanitària.

3.5 CARACTERÍSTIQUES D'UN CENTRE D'ACOLLIDA

Els espais dels centres d'acollida es configuraran d'acord amb les recomanacions i estàndards fixats al Manual de Esfera: Carta Humanitària i normes mínimes per la resposta humanitària.

La configuració dels espais inclourà consideracions psicosocials concretes en la planificació d'allotjaments i la provisió d'albergs (seguretat, dignitat, atenció psicosocial...), i haurà de tenir en compte les necessitats de persones amb diversitat funcional i també qüestions religioses i culturals.

En funció de les necessitats detectades, als centres d'acollida es proporcionaran els serveis següents:

- Servei psicosocial
- Servei mèdic
- Servei legal
- Servei lúdic / lleure i entreteniment
- Servei de traductors i intèrprets
- Avituallament específic
- Neteja, higiene personal i roba

3.5.1. ESPAIS

Els centres d'acollida s'haurien de distribuir en diferents espais destinats a activitats específiques per garantir-ne un funcionament ordenat. Caldria que disposessin dels espais següents i que en la mesura del possible aquests estiguin delimitats físicament:

- Registre – punt d'entrada
- Punt d'informació
- Espais d'atenció personalitzada (prioritàriament propers):
 - o Espai per a l'atenció sanitària (biològica i psicològica)
 - o Espai per a l'atenció social
 - o Espai per a l'atenció legal
- Sala de reunions
- Espai de lleure
- Espai de recolliment – religions
- Espai de pernoctació temporal
- Cuina (o punt de recepció i manipulació / preparació d'aliments)
- Menjador / zona d'avituallament
- Espais d'higiene personal com lavabos, vestuaris i dutxes (segregats per sexes)
- Magatzem (roba, manteniment i neteja)

S'haurà de considerar que els espais han d'estar adaptats per a persones amb discapacitat, diversitat funcional i/o necessitats específiques (nadons, discapacitat física...) i disposar de sistemes de ventilació natural, tot valorant la idoneïtat en funció de la meteorologia concreta. Els espais també s'hauran d'adaptar a les característiques culturals i religioses de les persones acollides.

3.5.2. RECURSOS

Caldrà dotar els diferents espais dels centres d'acollida dels recursos necessaris perquè puguin complir amb la seva finalitat (alimentació, aigua potable, productes d'higiene, mobiliari per al descans, etc.)

Per al desplegament dels espais d'acollida es requerirà la col·laboració dels efectius adscrits al pla PROCICAT en funció de les necessitats, especialment per part de la Creu Roja, que actuarà com a reforç de les capacitats dels òrgans de protecció civil.

El dimensionament i el perfil dels professionals per a l'atenció a les persones en els espais d'acollida serà variable en funció de la valoració dels coordinadors del grups en relació amb les necessitats dels afectats.

3.6 PROCESSOS D'ATENCIÓ AL CENTRE

Tots els processos d'atenció s'hauran d'ajustar al Protocol d'atenció a les persones davant d'emergències greus a Catalunya (APCAT).

La intervenció als espais es centrarà en l'acollida dels afectats a la seva arribada i en la detecció de necessitats d'atenció psicològica i/o necessitats d'atenció socials. Aquestes necessitats seran derivades, prèvia coordinació, al grup sanitari i al grup d'atenció i logístic per tal de realitzar la intervenció pertinent.

La intervenció dels professionals que realitzen actuacions amb afectats també haurà de tenir en compte la presència i les necessitats de col·lectius especialment vulnerables com:

- Infants i joves
- Menors no acompanyats
- Persones amb problemàtica i/o antecedents de salut mental
- Persones amb discapacitat i/o diversitat funcional a nivell físic, sensorial i visual
- Refugiats
- Persones grans
- Persones de diferents confessions religioses

En el moment d'atendre les persones en espais d'acolliment s'hauran de tenir en compte els aspectes més rellevants dels afectats pertanyents a col·lectius vulnerables per la gestió i atenció integral: indumentària, alimentació, espais de pregària, comunicació amb els afectats...

3.6.1. REGISTRE

Correspon al Grup d'Ordre el control d'accés als centres d'acollida, així com la filiació dels afectats.

El Grup d'Atenció i Logístic donarà suport al grup d'ordre en la filiació d'afectats d'acord amb els procediments de l'APCAT.

3.6.2. PRIMERA ATENCIÓ HUMANITÀRIA

En primera instància s'assegurarà una primera atenció humanitària en relació amb la detecció de necessitats bàsiques a càrrec de la Creu Roja, consistent en:

- Roba
- Avituallament
- Elements de primera necessitat
- Contacte amb familiars o persones de referència

3.6.3. ATENCIÓ SOCIAL

El criteri general d'intervenció en l'atenció social als afectats serà la identificació proactiva de necessitats i la seva cobertura, garantint l'acompanyament als afectats en tot moment i espai i vetllant per al compliment dels drets que els assisteixen.

S'assignarà una persona de l'àmbit professional de treball social de referència per a cada persona o grup familiar. Aquesta persona realitzarà la detecció i cobertura de necessitats bàsiques (subministrament de roba, avituallament, allotjament i elements materials de primera necessitat) com l'exploració i diagnòstic de la situació social dels afectats i dels seus sistemes familiars per planificar i dur a terme la intervenció.

Aquesta persona referent farà el guiatge en els diversos processos d'atenció al centre.

3.6.4. ATENCIÓ SANITÀRIA (BIOLÒGICA I PSICOLÒGICA)

S'habilitaran espais segregats per al reconeixement mèdic i detecció de malalties i/o grans vulnerabilitats en la salut a càrrec del SEM. En cas necessari, s'aplicarà el tractament corresponent o es derivarà a centres hospitalaris.

La tipologia i ràtio de personal sanitari el determinarà el Grup Sanitari segons necessitats de les persones acollides.

L'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC) actuarà en els casos de persones que hagin estat afectades físicament en el desplaçament quan sigui requerida la prova forense.

S'habilitaran espais per a l'atenció psicològica a criteri del professional de referència, del responsable de l'atenció mèdica o a demanda dels afectats.

Les funcions en relació amb l'atenció psicològica en espai d'acolliment són:

- Fer un primer triatge a les diferents famílies, de factors externs que incideixen en la prioritat de l'orientació o l'assistència psicològica.
- Assignar recursos psicològics a les famílies o afectats que així ho requereixin, observar i detectar necessitats de cribratge psicològic més específic en alguna persona o família en concret.

El centre estarà dotat d'un punt d'atenció psicològica amb una ràtio de psicòlegs suficient per a l'atenció a les persones acollides, d'acord als criteris del Grup Sanitari i al procediment d'atenció psicològica de l'APCAT.

3.6.5. ATENCIÓ LEGAL

S'habilitaran espais per a l'assessorament legal sobre drets i deures, a càrrec del Departament de Justícia, tot prioritzant les persones amb drets d'asil polític.

El centre estarà dotat d'un punt d'atenció legal amb advocats o personal de la Secretaria d'Igualtats especialitzat en matèria de persones migrants i refugiades.

3.6.6. TRADUCCIÓ I CONSIDERACIONS CULTURALS

Els centres d'acollida estaran proveïts de persones amb coneixements dels idiomes d'origen de les persones acollides als efectes de facilitar i fer possibles els diferents circuits d'atenció esmentats anteriorment.

Es dotarà si fos necessari de persones amb coneixements sobre les necessitats específiques per raons culturals i religioses, de lleure per als infants, etc.

Col·laboraran els consolatats dels països d'origen i la Direcció General d'Afers Religiosos.

3.6.7. DOTACIÓ ECONÒMICA

Capacitat per a despeses vinculades a necessitats d'urgència de les persones acollides.

3.6.8. DERIVACIÓ

S'assegurarà una durada màxima de 48-72 hores al centre per persona acollida.

L'atenció més enllà d'aquest marc temporal s'assegurarà, mitjançant la derivació a altres centres específics d'atenció:

- Per als menors no acompanyats a través dels mecanismes d'atenció i protecció de la infància i l'adolescència.
- Per a les persones malaltes a través del sistema públic de salut
- Per a la resta de persones a través dels recursos de la Secretaria d'Igualtats